

RECHTMATIGHEIDS- ONDERZOEK

**Subsidies
Verstrekt aan
Lerarenopleiding Beroepsonderwijs
Dienstjaar 2023**

**Ministerie van
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur**

**REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME**

RECHTMATIGHEIDS- ONDERZOEK

**Subsidies
Verstrekt aan
Lerarenopleiding Beroepsonderwijs
Dienstjaar 2023**

**Ministerie van
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur**

December 2025

**REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME**

VOORWOORD

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft op grond van haar taken, vervat in de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102), in de periode januari 2025 tot en met juli 2025, bij de Lerarenopleiding Beroepsonderwijs (LOBO) een rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd inzake het subsidiebeleid van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) in het dienstjaar 2023.

De Rekenkamer hoopt met dit onderzoek aan alle belanghebbenden inzicht te verschaffen aangaande de toepassing van de wettelijke bepalingen met betrekking tot verstrekking van subsidie aan hogere en wetenschappelijke onderwijsinstellingen in Suriname. Dit onderzoek kan ertoe leiden dat de toepassing van de wettelijke voorschriften wordt verbeterd en/of wordt aangepast.

De Rekenkamer heeft haar bevindingen met betrekking tot voornoemd onderzoek in dit rapport verwerkt.

Paramaribo, december 2025

De Rekenkamer van Suriname

Dhr. drs. S. Bhoendie

(Voorzitter)

Mevr. drs. N. Vredeberg, MBA

(Secretaris)

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

SAMENVATTING

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	5
1.2	Doelstelling van het onderzoek	5
1.3	Mate van zekerheid	6
1.4	Wettelijk kader en regelgeving betreffende subsidieverstrekking	6
1.5	De Gecontroleerde instelling.....	7
1.5.1	Achtergrondinformatie van de gecontroleerde.....	7
2	ONDERZOEKSAANPAK	9
2.1	Opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen	9
2.2	Onderzoeksvragen	9
2.3	Reikwijdte	10
3	BEVINDINGEN	11
3.1	Bevindingen bij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen	11
3.2	Bevindingen over het Bestaan van de interne beheersingsmaatregelen	13
3.3	Bevindingen over de werking van de interne beheersingsmaatregelen	15
4	CONCLUSIE	18
5	AANBEVELINGEN	19
6	REACTIE VAN DE LOBO	20
7	NAWOORD VAN DE REKENKAMER	21

Tabel:

1: Lesurenstaat schooljaar 2023/2024 aantallen informatie

Bijlage:

1: Reactie van de LOBO

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Art.	Artikel
DBO	Directoraat Beroeps Onderwijs
Dir. HWO	Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs
Dir. ATB	Directoraat Administratief en Technisch Beheer
I.O.L.	Instituut voor de Opleiding van Leraren
ISSAI	Internationale Standaarden voor Supreme Audit Institutions
LOBO	Lerarenopleiding Beroepsonderwijs
MINOWC	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
MinFin	Ministerie van Financiën en Planning
MT	Managementteam Lerarenopleiding Beroepsonderwijs
OD. AVO	Onderdirecteur Algemeen Vormend Onderwijs
OLNO	Opleiding van Leraren voor het Nijverheidsonderwijs
PZ	(Afdeling) Personeelszaken
SDG	Sustainable Development Goals
VN	Verenigde Naties
VOS	Voortgezet Onderwijs voor Senioren
VO	Voortgezet Onderwijs
Nr.	Nummer

SAMENVATTING

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft besloten om de subsidieverlening aan hogere onderwijsinstellingen in 2023, te controleren. De aanleiding hiervan is dat het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC), en wel het Directoraat Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (Dir. HWO), in 2023 is begonnen om haar subsidiebeleid naar hoger onderwijsinstellingen toe, aan te passen dan wel te verbeteren. Om de progressie van dit beleid te meten, is in 2024 door MINOWC aan de Rekenkamer een schriftelijk verzoek gedaan om onderzoek te doen over haar subsidiebeleid, waaraan de Rekenkamer ook haar medewerking heeft verleend. Er zijn zes hogere onderwijsinstellingen bij dit onderzoek betrokken geweest.

In dit kader wenst de Rekenkamer een bijdrage te leveren door na te gaan in hoeverre deze subsidies rechtmatig zijn verlopen. Echter, zal dit rapport zich beperken tot de controle op de rechtmatigheid van de subsidies verstrekt aan de Lerarenopleiding Beroepsonderwijs (LOBO) in 2023. De LOBO is een drie-jarige hbo-opleiding die studenten opleidt tot leraren voor het lager beroepsonderwijs (LBO). Het operationeel houden van de LOBO is daarom van cruciaal belang voor het beroepsonderwijs.

De overheid vervult middels het verstrekken van subsidie, haar plicht om dit instituut operationeel te houden. Echter moet deze instandhouding conform wet- en regelgeving plaatsvinden.

Het onderzoek is uitgevoerd conform ISSAI-standaarden om zodoende met een redelijke mate van zekerheid bevindingen te produceren. Tevens heeft de Rekenkamer de opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen van het subsidieproces middels steekproeven beoordeeld.

De Rekenkamer constateert dat de overheid een indirect subsidiesysteem heeft opgezet om aan haar verplichtingen te voldoen. Echter zijn er tekortkomingen in dit subsidieproces ontdekt. Vele regelingen die dit systeem beheersbaar en controleerbaar moeten houden, zijn niet vastgelegd en of konden niet overgelegd worden. Dit heeft de vaststelling van de rechtmatigheid van de verstrekte subsidie in het jaar 2023 aan de LOBO erg bemoeilijkt, waardoor er geen oordeel gegeven kan worden.

De LOBO heeft wel vlot meegewerkt aan dit onderzoek en heeft in haar reactie bevestigd dat zij thans bewust is van de noodzaak om de geconstateerde tekortkomingen in samenwerking met het MINOWC en andere 'key' stakeholders weg te werken, om zodoende in de nabije toekomst de aangevraagde subsidie op rechtmatige wijze te kunnen ontvangen en besteden.

Door middel van dit onderzoek informeert de Rekenkamer, De Nationale Assemblée, de regering en de Surinaamse gemeenschap over het subsidiebeleid van het Ministerie van Onderwijs naar de hoger onderwijsinstellingen.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De Grondwet van Suriname (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) stelt in artikel 38.1 dat “*elke burger recht heeft op onderwijs en cultuurbeleving*”. Daarnaast stelt artikel 39.2c dat bij de uitvoering van het onderwijsbeleid, het de plicht is van de Staat om alle burgers, in overeenstemming met hun capaciteiten, toegang tot de hoogste niveaus van onderwijs, mogelijk te maken.

Het onderwijssysteem van Suriname wordt gecoördineerd, en gereguleerd door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC). Dit ministerie is momenteel opgebouwd uit vijf directoraten, waarvan het Directoraat Hoger Onderwijs (Dir. HWO) als laatst is ingesteld. Dit directoraat is belast met het tertiair onderwijs, hetgeen omvat: alle opleidingen waarvoor als toelating een diploma op VOS-niveau vereist is of een equivalent daarvan.

In het jaar 2024 deed het MINOWC via haar Dir. HWO, het verzoek aan de Rekenkamer om haar te assisteren bij het opzetten en aanscherpen van beleidsplannen en ontwerp wetten betreffende Hoger Onderwijs, en ook te helpen bij het verbeteren van het subsidiebeleid voor deze instellingen.

De Rekenkamer heeft volgens de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) het mandaat om controle uit te voeren op de ontvangsten en uitgaven van niet alleen alle departementen van algemeen bestuur, maar ook om controle uit te voeren op parastatale instellingen, particuliere instellingen, natuurlijke- en rechtspersonen, die subsidies en/of financiële bijdragen van de overheid ontvangen.

Het verzoek van het Ministerie van Onderwijs om haar direct te assisteren bij het opmaken van beleid, past echter niet binnen het mandaat van de Rekenkamer. Daarom heeft zij besloten, om middels het uitvoeren een rechtmatigheidsonderzoek op de verstrekking van subsidies aan hoger onderwijsinstellingen, toch nog een bijdrage te kunnen leveren aan de voornemens van het Dir. HWO.

Dit onderzoek richt zich dus op de subsidies, die verstrekt zijn aan zes hogere onderwijsinstellingen in het dienstjaar 2023, waarbij dit rapport zich beperkt tot de controle bij de LOBO.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel meer inzicht te verkrijgen in het proces van toewijzing van subsidies aan hogere onderwijsinstellingen. Deze inzichten worden verder verwerkt door middel van het analyseren van de opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen.

Ten slotte zullen de bevindingen gepresenteerd worden aan MINOWC/LOBO en De Nationale Assemblée. Middels plaatsing van het rapport op de website van de Rekenkamer, zal het resultaat ook ter beschikking zijn voor de gemeenschap.

1.3 Mate van zekerheid

De Rekenkamer voert dit onderzoek uit volgens de “International Standards for Supreme Audit Institutions” (ISSAI 400 en 4000) en op basis van haar eigen handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2023, waarin nadere richtlijnen zijn opgenomen voor het uitvoeren van zulke onderzoeken.

De bevindingen van dit onderzoek zijn gebaseerd op een analyse van wet- en regelgeving, alsmede de ramingen en realisaties van subsidie. De onderzoeksaanpak van de Rekenkamer waarborgt dat zij met redelijke mate van zekerheid, en een 95% betrouwbaarheidsinterval, een uitspraak kan doen over het resultaat van het onderzoek.

1.4 Wettelijk kader en regelgeving betreffende subsidieverstrekking

De volgende wetten en regels zijn van toepassing op de verstrekking van subsidies door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur:

- De Comptabiliteitswet S.B. 2019 no. 98

Deze wet regelt de inrichting en organisatie van de staat vanuit een financiële invalshoek.

Voor dit onderzoek zijn de volgende artikelen van belang:

- Artikel 23. De ministers zijn verantwoordelijk voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bedrijfsvoering van hun ministerie. Tot de bedrijfsvoering wordt in ieder geval ook het financieel beheer gerekend.
- Artikel 24. Het financieel beheer voldoet aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid en wordt overigens zo doelmatig mogelijk ingericht.
- S.B. 2023 Wet Staatsbegroting Afd. 12 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

In deze wet zijn ramingen voor onderwijsactiviteiten van het dienstjaar 2023 opgenomen. Voor code categorie 0286, is er een bedrag van SRD 3.000.000 (zegge: drie miljoen Surinaamse Dollar) begroot ten behoeve van institutionele versterking aan Hoger en Wetenschappelijke Onderwijsinstellingen.

- De subsidievoorwaarden van MINOWC.

De hoofdvoorwaarde van het MINOWC is dat de subsidie alleen wordt verstrekt aan onderwijsinstellingen of voor onderwijsactiviteiten, en volgens de subsidievoorwaarden van het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin).

- De subsidievoorwaarden van MinFin

De subsidieontvangers moeten kunnen aantonen dat zij een liquiditeitstekort hebben. De subsidieontvanger zal alle documenten ter beschikking moeten stellen aan MINOWC om haar liquiditeitstekort te kunnen bevestigen. Echter geeft een liquiditeitsbegroting slechts aan welke korte termijn inkomsten en

uitgaven (< 1 jaar) de instelling heeft. Deze begroting is slechts een onderdeel van het financieel jaarverslag of als een investeringsbegroting beschouwd.

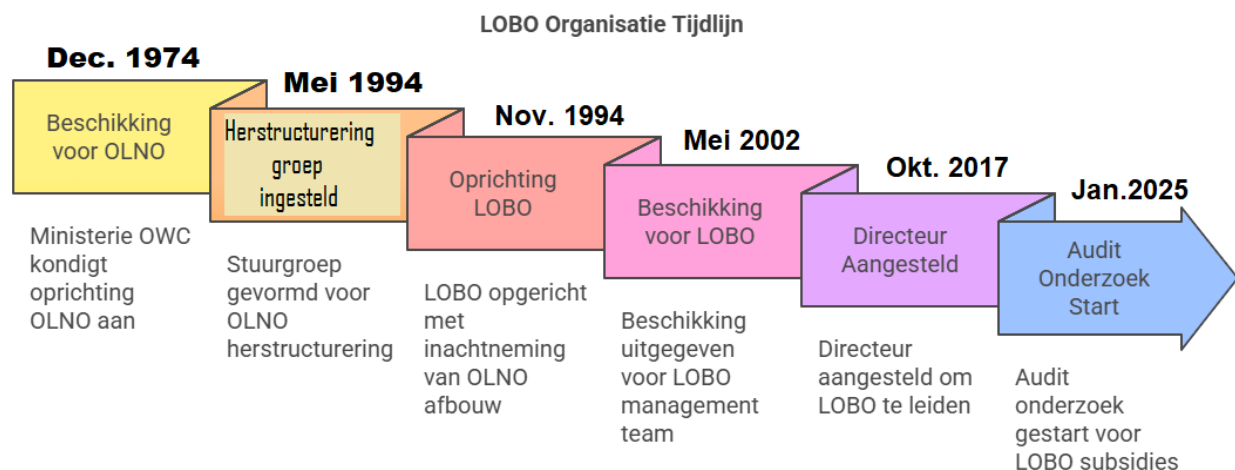
1.5 De Gecontroleerde instelling

De LOBO, is de “kern” van de gecontroleerde instellingen van dit onderzoek. Deze instelling ontvangt subsidie vanuit het MINOWC en wel via het Dir. HWO. Het ministerie en haar directoraat zijn de feitelijke coördinatoren van het subsidiebeleid, en worden daarom bij dit onderzoek ook gerekend tot de gecontroleerde.

1.5.1 Achtergrondinformatie van de gecontroleerde

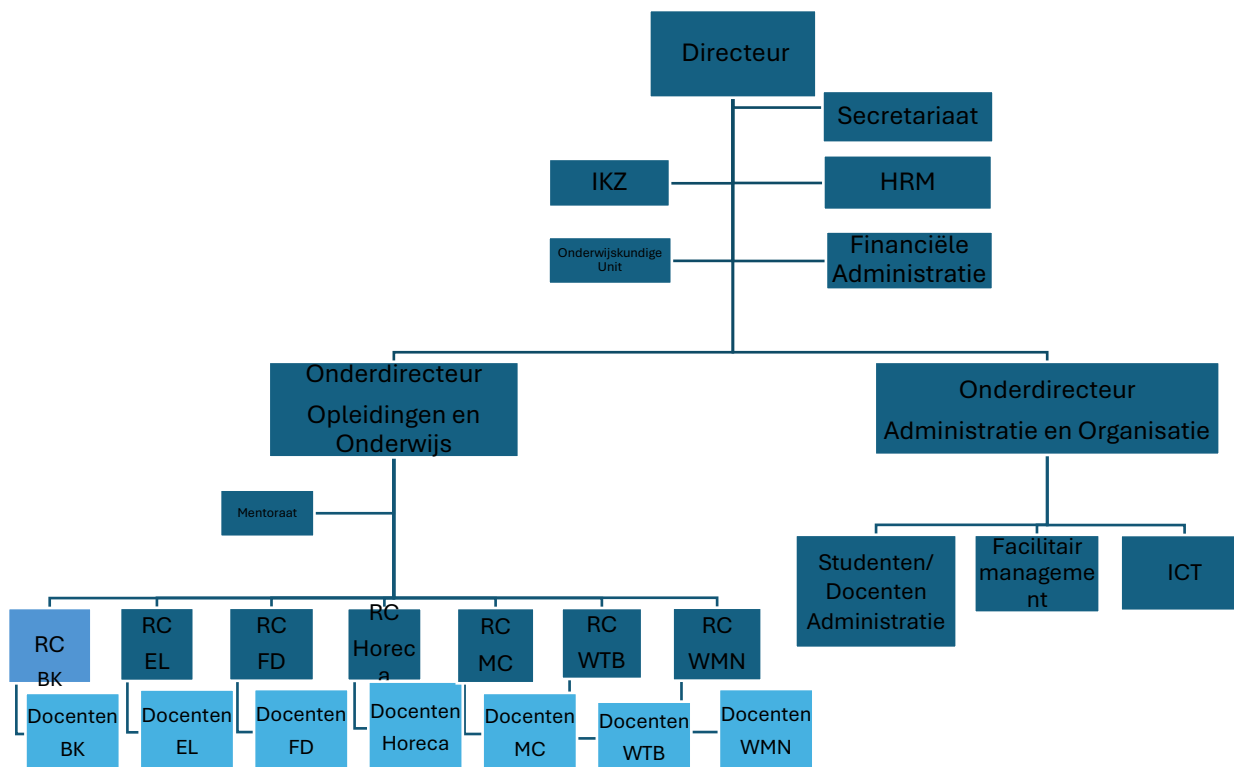
De LOBO is een driejarige hbo-opleiding die studenten opleidt tot leraren voor het lager beroepsonderwijs (LBO). De opleiding biedt verschillende specialisaties, waaronder bouwkunde, elektrotechniek, facilitaire dienstverlening, horeca, mode, creatie en commercie, onderwijskunde, werktuigbouwkunde en wiskunde, alsmede mechanica en natuurkunde. De LOBO is ontstaan vanuit de geherstructureerde Opleiding van Leraren voor het Nijverheidsonderwijs (OLNO).

OLNO werd op 1 november 1974 ingesteld. Maar na 20 jaar, werd in november 1994, een aanvang gemaakt met de herstructurering en afbouw van OLNO. Uit deze herstructurering vond er een splitsing plaats in ¹⁾de LOBO, met een nieuw curriculum op modulaire basis; en ²⁾het Poly Technisch College (PTC). Op 1 november 2002 is de LOBO door de toenmalige minister van Onderwijs (de heer W. Sandriman) bij wet ingesteld. De leiding van de LOBO bestond toen uit een managementteam (MT), maar dit team werd in het jaar 2017 vervangen door een directeur.

Het managementteam (periode 2002-2017) moest tal van zaken afmaken om de LOBO gestalte te doen krijgen, zoals de organisatiestructuur, de functies en bevoegdheden, de studierichtingen, het vakkenpakket, enzovoorts. Echter werd pas in 2019 het organogram en de benodigde omschrijvingen van de afdelingen en functies, in een rapport vastgelegd.

Het (concept) Organogram¹ van de LOBO ziet er als volgt uit;

De driejarige opleidingsduur van de LOBO is opgedeeld in twaalf onderwijsperioden. Elk studiejaar bestaat dus uit vier onderwijsperioden. Elke onderwijsperiode bestaat uit acht collegeweken, één reguliere tentamenweek en één hertentamenweek. De colleges bestaan voor 60% uit theorie en 40% uit praktijklessen. De LOBO verwerft haar inkomsten uit het inschrijfgeld van SRD 2.000 per student per leerjaar (geldend in 2023). Dit bedrag is gelijkgesteld aan het inschrijfbetrag van het Instituut voor de Opleiding van Leraren (I.O.L.) en wordt door MINOWC vastgesteld.

De LOBO behoort vanwege het opleidingsniveau tot de HWO-instellingen. Dit instituut kan daardoor financiële ondersteuning ofwel subsidie aanvragen en na goedkeuring verkrijgen van het MINOWC.

Het MINOWC heeft om deze uitgaven te dekken, in haar begroting van het dienstjaar 2023 de volgende informatie opgenomen:

- 17.000 werknemers (ambtenaren en leerkrachten) zijn aan het MINOWC verbonden.
- Een bedrag van SRD 28.155.000 is begroot voor 'lonen en salarissen' van het Dir. HWO.
- Voor de categorie code 02, met de omschrijving "*Institutionele versterking aan Hoger en Wetenschappelijk Onderwijsinstellingen*" was er een bedrag ad SRD 3.000.000 gereserveerd.

¹ Dit organogram bevindt zich nog in de conceptfase, want het is per rapportagedatum nog niet geëffectueerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en door MINOWC.

2 ONDERZOEKSAANPAK

Dit onderzoek is uitgevoerd door middel van het analyseren van de opzet, het vaststellen van het bestaan en de toetsing van de werking van de beheersingsmaatregelen bij subsidieverstrekking.

2.1 Opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen

De opzet van interne beheersingsmaatregelen

Het onderzoek naar de opzet van de beheersingsmaatregelen begint met het in kaart brengen van de processen. Hierbij zal de Rekenkamer vastleggen, welke stappen worden ondernomen, wat de rol is van de diverse afdelingen, en welke controlepunten zijn opgenomen in het proces. Deze informatie zal de worden verzameld door middel van procesbeschrijvingen en interviews.

Het bestaan van interne beheersingsmaatregelen

Dit onderzoekdeel betreft het verzamelen van bewijsmateriaal dat de in de opzet aangegeven interne beheersingsmaatregelen werkelijk zijn ingesteld en in de praktijk ook worden toegepast. De vaststelling moet ondersteund zijn door documentatie en/of via andere visuele waarneming.

De werking van de Interne beheersingsmaatregelen

Bij het onderzoek naar de werking van de beheersingsmaatregelen zullen de effecten van de opzet en het bestaan van de beheersingsmaatregelen geanalyseerd moeten worden en hoe het proces in het dienstjaar 2023 in de praktijk is toegepast. Ook het nemen van steekproeven en uitvoering van de zogeheten “*walk-through-test*”, behoren tot de analyse van de werking van het proces.

Nadat bovengenoemde stappen zijn uitgevoerd, zal de Rekenkamer de bevindingen van dit onderzoek in een exit-meeting met de directie van de LOBO bespreken. Het instituut krijgt daarna een termijn, waarbinnen het de ruimte krijgt om schriftelijk te reageren op deze bevindingen.

Het gehele onderzoek wordt afgesloten middels het opmaken van het rapport dat aan de gecontroleerde instelling LOBO en MINOWC voor ‘*hoor en wederhoor*’ zal worden gepresenteerd. Nadat dit traject is afgesloten zal de finale versie waarin de aspecten van ‘hoor en wederhoor’ zijn verwerkt, aangeboden worden aan DNA. Middels plaatsing van dit rapport op de website van de Rekenkamer, zal het ook beschikbaar zijn voor de Surinaamse gemeenschap.

2.2 Onderzoeksvragen

De hoofdonderzoeksvraag is: “*Zijn de subsidies in het dienstjaar 2023 door MINOWC, rechtmatig verstrekt aan de LOBO?*”

De hoofdvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen, te weten:

1. Hoe verloopt het proces vanaf de aanvraag tot de uitbetaling van subsidie?
2. Aan welke criteria (voorwaarden) moeten instellingen voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie?
3. Op welke manier wordt er binnen het ministerie controle uitgeoefend om de rechtmatigheid van de subsidietoekenning te waarborgen?
4. Hebben de subsidie-ontvangende instellingen voldaan aan de vereiste voorwaarden om de verstrekte subsidies te ontvangen en is de subsidie rechtmatig besteed?
5. Was de subsidie opgebracht in de begroting van het dienstjaar 2023 en zijn de uitbetaalde subsidies in overeenstemming met een subsidiebeschikking uitbetaald?

2.3 Reikwijdte

Het rechtmatigheidsonderzoek omvat de subsidie die is verstrekt door het MINOWC aan zes HWO-instellingen. Dit rapport zal zich echter beperken tot:

- Subsidie, verstrekt aan de LOBO.
- Het begrotingsdienstjaar 2023.

3 BEVINDINGEN

Dit hoofdstuk behandelt de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van de LOBO met betrekking tot de aanvraag en besteding van subsidies in het dienstjaar 2023.

De Rekenkamer heeft ook onderzocht welke interne beheersingsmaatregelen zijn toegepast bij de werkprocessen binnen de LOBO om de naleving van de relevante wet- en regelgeving te waarborgen.

3.1 Bevindingen bij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen

De Rekenkamer is na het verzamelen en analyseren van verkregen informatie gekomen tot de volgende bevindingen bij de opzet van de beheersingsmaatregelen:

1. Suriname heeft zich gecommitteerd aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's) in 2030, oftewel het in 2030 behalen van wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen voor verbetering van sociale situaties. Door de VN zijn er zeventien (17) SDG's vastgesteld.

Voor het MINOWC zijn twee (2) SDG's hiervan van belang;

- SDG 4: Kwaliteitsonderwijs, Subdoel 4.3: *"Zorgen dat tegen 2030 alle vrouwen en mannen gelijke toegang hebben tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en tertiair onderwijs, inclusief de universiteit."*
- DG 10: Ongelijkheid verminderen, Subdoel 10.3: *"Zorg voor gelijke kansen en het bevorderen van sociale, economische en politieke inclusie van allen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras (voornamelijk een biologisch concept), etnische afkomst (behalve de biologische factoren ook factoren als tradities, gebruiken, religie, economische en maatschappelijke positie), andere status".*

Bovengenoemde SDG's zijn verwerkt in de hoofdtaken van het MINOWC, zoals de taak: *"zorgdragen voor de regeling van subsidies aan lichamen, die op basis van erkenning van de overheid, onderwijs verzorgen"*.

2. In de begroting van 2023 heeft MINOWC haar doelstellingen nader bijgesteld op basis van deze SDG's, te weten:
 - De organisatie (MINOWC) zal worden aangepast om inefficiënties en ongelijkheden weg te werken.
 - Het hoger onderwijs zal meer aandacht krijgen met als speerpunten innovatie en onderzoek.
 - Subsidies zullen niet meer onvoorwaardelijk, maar binnen duidelijke beleidskaders worden verstrekt.
3. Het Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs (Dir. HWO) is per S.B. no. 215 van 2020 ingesteld door het MINOWC. De hoofdtaak van dit directoraat is toezicht houden op de kwaliteit en het financieel beleid van hogere onderwijsinstellingen.
4. De hoofdvoorwaarden voor het verkrijgen van subsidie, oftewel een financiële bijdrage, zijn:
 - de instelling moet tertiair onderwijs verzorgen en of HWO-activiteiten uitvoeren.
 - de subsidieaanvrager moet aantonen dat zij een liquiditeitstekort heeft.

5. Subsidieverstrekking aan een onderwijsinstelling via het MINOWC vindt plaats op twee (2) manieren. In de Comptabiliteitswet artikel 45C, staan deze twee (2) manieren vermeld als:
 - Rechtstreekse oftewel directe subsidie: *financiële middelen van de overheid die na een aanvraag- en goedkeuringsprocedure overgemaakt worden naar een bankrekening van de instelling die de aanvraag heeft gedaan.*
 - Middellijk oftewel indirecte subsidie: *de financiële middelen worden hierbij niet naar een rekening van de instelling, maar rechtstreeks naar de bankrekeningen van de werknemers van de instelling overgemaakt.*
6. Door MINOWC-functionarissen is aangegeven dat het directe subsidieproces wel schriftelijk is vastgelegd, maar ten tijde van het onderzoek is dat niet aangetoond.
7. Het directe subsidieproces begint bij het indienen van een schriftelijke (per brief) subsidieaanvraag en bijbehorende documenten die aantonen dat de instelling een liquiditeitstekort zal hebben. De documenten die dit financieel tekort moeten aantonen, zijn onder andere: jaarverslagen, en/of andere periodieke financiële verslagen en bankafschriften. De feitelijke goedkeuring van deze subsidieaanvraag gebeurt door het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin).
8. Bij indirecte subsidie is door de gecontroleerde aangegeven dat er een officieel document moet zijn waarin de voorwaarden zijn vastgelegd, maar tijdens dit onderzoek kon dit document niet worden aangetoond. Dit indirecte subsidieproces wordt opgestart middels de indiening van een “*staat van lesuren*” bij het Directoraat Beroepsonderwijs (DBO). Op de staat van lesuren dient vermeld te worden: de identificatiegegevens van de docenten en het aantal lesuren waarin er lessen zijn verzorgd bij die instelling. Daarnaast dient ook te worden aangegeven of de docent de status van beperkt of volledig bevoegd lesgeven bezit oftewel een MO-A akte of MO-B akte bezit. Op de ingevulde *staat van lesuren* moet de stempel van de instelling en de handtekening van de directeur aanwezig zijn. Deze kenmerken zijn voor het DBO en het MINOWC het bewijs dat de directeur van de instelling de verantwoordelijkheid voor de juistheid van alle informatie die op de lesurenstaat vermeld is, garandeert.
9. Het Directoraat Beroepsonderwijs (DBO) is voor het MINOWC belast met het leiding geven aan processen die nodig zijn voor de voortgang van het Beroepsonderwijs (BO) in geheel Suriname. Met betrekking tot de lesurenstaten voert het DBO nadere controle uit op de juistheid van de personen die op de staat vermeld staan en het geeft een beoordeling of het aantal lesuren binnen de aanvaardbare normen is. De controledetails zijn echter niet schriftelijk vastgelegd. In een interview is aangegeven dat het DBO controleert of er alleen functionarissen die daadwerkelijk docentfunctie vervullen, voorkomen op de lesurenstaat, en er wordt navraag gedaan als er uitschieters zijn bij het aantal lesuren. DBO ziet er ook op toe dat er geen uren van andere werkzaamheden worden opgeteld bij het aantal lesuren (bijv. administratiewerkuren), omdat er verschillende tarieven van toepassing zijn op de verschillende werkzaamheden. Na deze beoordeling wordt de staat der lesuren ondertekend door directie DBO en verstuurd naar de afdeling Personeelszaken (PZ) van het MINOWC.

10. Op de afdeling PZ-sectie VO, wordt de informatie van de staat van lesuren verwerkt op individuele docentkaarten. Bij deze verwerking wordt vastgesteld of de persoonsgegevens gelinkt zijn aan een persoon die als docent geregistreerd staat bij het MINOWC. Daarnaast wordt op de kaart ook vastgesteld welke categorie (betaling) per lesuur op deze docent en instelling van toepassing is.
11. De vervolgstappen vanaf de docentenkaart tot de uiteindelijke overmaking van financiële middelen op de rekening van de docent, verlopen volgens dezelfde salarisprocedure als van elke landsdienaar.
12. De inkomsten van de LOBO bestaan uit het inschrijfgeld dat de studenten betalen en de subsidie van de overheid. De hoogte van het inschrijfgeld wordt vastgesteld door het MINOWC. De studenten mogen dit bedrag in drie termijnen betalen aan de LOBO.
13. Het inschrijfgeld van SRD 2.000 per student per schooljaar mag via de bank of contant betaald worden bij de administratie van de LOBO.
14. De lesplanning van de LOBO wordt opgemaakt op modulair- en op kalenderniveau.
15. Vanwege haar ontvangsten dient de LOBO jaarlijks een verslag van al haar uitgaven en inkomsten op te maken en als financieel verslag in te dienen bij het MINOWC. Dit verslag moet het ministerie de benodigde informatie geven om haar begroting te kunnen opmaken voor het daaropvolgend dienstjaar, met name ook hoeveel middelen zij moet alloceren voor de LOBO.
16. De uitgaven van de LOBO bestaan o.a. uit: de vergoeding van de docenten, het administratief personeel en de directie. Daarnaast zijn er ook de uitgaven van uiteenlopende operationele aard, zoals: internetkosten, papier, promotiekosten, aankoop of huur van instrumenten en reparatiekosten, enzovoorts.

3.2 Bevindingen over het Bestaan van de interne beheersingsmaatregelen

De LOBO heeft middels documentatie kunnen aantonen welke processen en interne beheersingsmaatregelen daadwerkelijk worden gehanteerd.

De bevindingen over het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen zijn:

1. Hoewel het Dir. HWO sinds 2020 is ingesteld, was het pas in 2023 operationeel. Dit gebeurde na de aanstelling van een directeur voor dit directoraat.
2. De directie van de LOBO heeft middels documentatie, (brieven) aangetoond dat sedert 2019 aan het MINOWC is gevraagd om het bestaansrecht van de LOBO te finaliseren, omdat zaken van dit instituut nog steeds worden afgehandeld onder de naam van OLNO.
3. De directie van de LOBO heeft aangegeven dat dit instituut nooit een directe subsidieaanvraag heeft ingediend bij het MINOWC en als zodanig ook nooit gebruik heeft gemaakt van het (directe) subsidieproces. Er zijn dus geen beschikkingen met omschrijving "subsidie aan de LOBO" uitgeschreven.
4. Vermeldenswaard is dat het MINOWC wel indirect financiële middelen heeft verstrekt aan de LOBO door onder andere de betaling van lonen van docenten, om zodoende de instelling operationeel te houden. Deze financiële bijdragen worden rechtstreeks op de rekeningen van de docenten gestort en hebben daardoor hun doelmatigheid bewezen.

5. De LOBO beschikt over overzichtelijke docentendossiers. Van elke docent wordt er een aparte map opgemaakt waarin een inschrijfformulier, diploma's en een document inzake het werkverband met de LOBO worden opgeslagen.
6. De docentenpresentielijsten zijn aangetoond. Deze lijsten dienen als bewijs dat de docenten aanwezig waren en hun lessen hebben verzorgd. Op de lijst behoort de tijd van aanwezigheid door de docenten met daarbij ook hun paraaf ingevuld te worden. De docenten behoren volgens het rooster en of op afspraak met de directie van de LOBO, fysiek of online lessen te verzorgen. Op deze lijsten worden er ook opmerkingen geplaatst, welke lessen online waren en welke lessen (veelal de praktijklessen) op een andere locatie dan aan de Passiebloemstraat zijn verzorgd.
7. De LOBO heeft haar standaard module-overzicht overgelegd. Dit is een overzichtelijke weergave van welke vakken in welke studieperiode en in welk studiejaar worden verzorgd. Vanuit dit jaaroverzicht kunnen de verschillende studies, die elk drie studiejaar duren, worden bekeken en dat elk studiejaar bestaat uit vier studieperioden, en dat elke studieperiode wederom is verdeeld in acht collegeweken, één inhaal of vrije week en één tentamenweek; in totaal tien weken. Er is hierbij wel aangegeven dat er wijzigingen worden aangebracht op basis van het aantal studenten dat zich inschrijft.
8. De Collegeplanning van het jaar 2023 is overgelegd. Dit document geeft een specifiekere planning aan middels een indeling op weekbasis. De data van de uit te voeren activiteiten en vakanties zijn hierin verwerkt.
9. De "*staten van lesuren*" van het jaar 2023 zijn ook gepresenteerd. In dat jaar heeft de LOBO elke periode apart haar lesurenstaat ingediend. De kolommen van deze staat komen overeen met de informatie die is aangegeven bij de opzet van interne beheersingsmaatregelen. De verantwoordelijkheidskenmerken, zoals de handtekening van de directie en het stempel van het instituut zijn ook aanwezig op deze documenten.
10. Op de afdeling PZ-sectie VO van het MINOWC zijn de docentkaarten aangetroffen. Hierbij is aangetoond dat een docent in vaste dienst, twee kaarten kan hebben, te weten: één groene kaart, waarop informatie zoals de vaste aanstelling wordt genoteerd, een bevordering en/of overplaatsing. Op de tweede kaart (een gele) wordt informatie over de overige lesuren genoteerd. Docenten die een tijdelijke aanstelling hebben, beschikken alleen over een gele kaart. Op de kaarten stonden het aantal lesuren genoteerd en de bevoegdheid van de docent.
11. Door de Rekenkamer is er geconstateerd dat de informatie niet alleen op de kaarten, maar ook digitaal wordt verwerkt. Zowel de kaarten als de digitale versie worden verzonden naar de Financiële Afdeling. Na dit punt verloopt het proces tot en met de uiteindelijke overmaking van het salaris op dezelfde manier als hoe het verloopt voor elke landsdienaar.
12. Er is geen eenduidig antwoord verkregen of middels een document aangetoond kan worden wat het maximaal aantal lesuren is dat een docent per periode mag of kan verzorgen. Deze tekortkoming leidt tot een onduidelijkheid, hetgeen ruimte biedt dat deze uren ook wel als overuren geboekt zouden kunnen worden i.p.v. als normale lesuren.

13. De directie van de LOBO heeft aangegeven dat bepaalde uitgaven, zoals voor huur en onderhoud gebouwen, stroom, water en elektra, door het ministerie worden afgehandeld. De LOBO beschikt niet over bewijsmateriaal van deze uitgaven, evenmin beschikt zij over betaaloverzichten van het MINOWC hieromtrent.
14. Ten aanzien van de inkomsten is er een Excel file gedeeld met de Rekenkamer. De informatie van deze file toont aan welke studenten hun inschrijfgeld giraal hebben voldaan via de Fina Bank of via de Republic Bank, en welke studenten hun verplichting aan de LOBO contant hebben voldaan.
15. Het MINOWC heeft aangegeven dat zij geen financiële jaarverslagen van de LOBO heeft ontvangen. Het is niet duidelijk hoe groot de achterstand hiervan is.

3.3 Bevindingen over de werking van de interne beheersingsmaatregelen

De toetsing van de werking van de beheersingsmaatregelen heeft plaatsgevonden middels een “walk-through-test”, waarbij is nagegaan of de interne beheersingsmaatregelen in het jaar 2023 vanaf het begin tot het eind van het proces conform de regelingen zijn uitgevoerd. Hierbij zijn er ook steekproeven uitgevoerd. Er zijn voor de steekproef tien willekeurige docenten en tien willekeurige studenten uit de populatie van de LOBO geselecteerd.

De bevindingen op de werking van de interne beheersingsmaatregelen zijn als volgt:

- 1) De begroting van het Dir. HWO is als een onderdeel van de staatsbegroting van het MINOWC opgenomen in het dienstjaar 2023. De totale operationele uitgaven van het Dir. HWO waren begroot op SRD 31.855.000, waaronder SRD 3.000.000 voor institutionele versterking aan de HWO-instellingen.
- 2) Het hoger onderwijsinstituut LOBO wordt in de begroting van het MINOWC van het dienstjaar 2023 eenmaal bij naam genoemd en wel in de lijst van hogere onderwijsinstellingen. Echter is er in voornoemde begroting geen apart bedrag opgebracht voor deze instelling.
- 3) Ten tijde van het onderzoek kon het ministerie ook niet exact aangeven welk bedrag zij aan (indirecte) subsidie in het jaar 2023 heeft verstrekt aan de LOBO.
- 4) In de begroting van 2023 van het Dir. HWO is aangegeven dat de beleidskaders voor verstrekking van subsidies zullen worden opgesteld in 2023. De ontwerpwetten en andere conceptregelingen zijn tijdens het onderzoek wel aangetroffen.
- 5) Ten aanzien van het organogram van de LOBO is aangegeven dat dit in 2023 nog steeds in de conceptfase was en dat niet alle functies/afdelingen operationeel en/of ingevuld zijn door een functionaris. De administratie afdeling van de LOBO vervulde ten tijde van het onderzoek meerdere functies van dit organogram.
- 6) De afdeling Loonadministratie van het MINOWC stond in 2023, nog steeds de naam OLNO op de loonslips van de LOBO-functionarissen vermeld, in plaats van de LOBO.

- 7) Het financieel verslag van het jaar 2023 van de LOBO was ten tijde van het onderzoek nog niet afgerond; er is dus nog geen verantwoording afgelegd bij het MINOWC over dit dienstjaar.
- 8) De LOBO heeft in het jaar 2023 geen directe subsidie aangevraagd.
- 9) Voor de uitbetaling van docentenvergoeding heeft de LOBO wel “staten van lesuren” van het collegejaar 2023, met de handtekening van de directeur en het stempel van het instituut, opgemaakt en verstuurd naar het MINOWC.
- 10) Op de staat van lesuren van de periode januari tot maart 2023, zijn er 70 docenten en totaal 552 lesuren opgebracht. Op deze staat zijn ook de vakken die zijn verzorgd, vermeld, alsook de namen van de docenten, hun bevoegdheid, persoonsnummer, rolnummer, ID-nummer en de geboortedatum.
- 11) De staat van lesuren van de overige drie perioden van dat collegejaar zijn opgemaakt volgens hetzelfde patroon. De informatie vanuit alle lesurenstaten 2023 is hieronder in de tabel weergegeven.

Tabel 1: Lesurenstaat schooljaar 2023/2024 aantallen informatie

PERIODE	AANTAL DOCENTEN	AANTAL Lesuren per week	MAXIMAAL
			AANTAL Lesuren per periode
Jan- Mrt 2023	70	552	5520
MRT-JUN 2023	68	558	5580
JUN-AUG 2023	62	444	4440
OKT-JAN2024	59	458	4580
Totaal per week		2012	
TOTAAL AANT. LESUREN COLLEGEJAAR (2023)			20120

Bron: de LOBO lesurenstaat periode 2023/2024

- 12) Aan een docent van de LOBO die volledig bevoegd is, werd per lesuur SRD 577 vergoed in het jaar 2023, terwijl een beperkt bevoegde leerkracht SRD 415 per lesuur ontving. Uitgaande van deze informatie kan voorzichtigheidshalve worden vastgesteld dat via de LOBO in 2023, tot een maximaal van SRD 11.609.204 (i.e. 20120 x SRD 577) aan lesurenvergoeding zou kunnen zijn uitbetaald.
- 13) In het jaar 2023 moesten studenten SRD 2000 aan inschrijfgeld betalen.
- 14) In 2023 bleken 258 studenten te zijn ingeschreven bij de LOBO.
- 15) Uitgaande van het aantal studenten en het inschrijfbedrag van 2023, kan vastgesteld worden dat de inkomsten van de LOBO in 2023 maximaal SRD 516.000 (i.e. (258 x SRD 2.000) bedroegen.
- 16) Uit de vergelijking tussen bevinding 12 en 15, als te zijn de uitgaven en de inkomsten van de LOBO, blijkt dat dit instituut niet in staat is geweest om met de inkomsten aan inschrijfgeld haar kernuitgaven geheel te kunnen dekken.

- 17) Vanuit de steekproef is geconstateerd dat de docentendossiers zijn opgemaakt volgens een vast patroon. In alle geselecteerde dossiers zijn de volgende documenten aangetroffen: een inschrijfdocument, curriculum vitae en diploma's. Deze documenten stellen vast als betrokken personen als docenten mogen functioneren, en indien ze lessen hebben verzorgd, op de '*staat van lesuren*' kunnen voorkomen.
- 18) Er zijn geen verschillen geconstateerd tussen de informatie van de dossiers en informatie op de staat van lesuren. Middels deze controle kon worden vastgesteld dat alleen docenten voorkomen op de staat van lesuren.
- 19) Er is aan het begin van het collegejaar geen projectie van het aantal lesuren van het komend jaar, gestuurd naar het MINOWC. Het ministerie kon daardoor niet exact vaststellen welk bedrag zij op de begroting moest opbrengen voor de LOBO.
- 20) Er kon geen vergelijking worden gemaakt tussen de geplande en verzorgde lesuren, omdat er door de LOBO vooraf geen projectie wordt gemaakt van het aantal lesuren. Er zijn ook geen aantoonbare instructies overgelegd dat het ministerie dat vereist of heeft opgevraagd.
- 21) De LOBO heeft aangetoond dat ze bij twee lokale bankinstellingen een SRD-rekening bezit, namelijk de Republic Bank en de Finabank. Uit de bankafschriften van de Republic Bank is gebleken dat:
- Studenten daadwerkelijk deelbetalingen van het inschrijfgeld hebben verricht via deze bank.
 - In de maand mei 2023, zijn er zes transacties gepleegd die het saldo van deze rekening hebben doen afnemen met een totaalbedrag van SRD 182.000.
 - Het is niet middels een specifieke omschrijving van het bankafschrift af te lezen waaraan deze middelen zijn besteed of waarvoor deze transacties zijn gepleegd.
 - Het saldo op 31 december 2023 van deze rekening bedroeg totaal SRD 151.891.
- Uit de bankafschriften van de Finabank is het volgende geconstateerd:
- Er zijn een aantal stortingen verricht van bedragen tussen SRD 500 en SRD 2.400. Er is vanuit de omschrijving niet af te lezen of het om stortingen van studenten gaat.
 - De bankafschriften van de maand juni 2023 tonen een saldo aan van afnemende transacties voor een totaalbedrag van SRD 138.000.
 - Er is niet via een specifieke omschrijving van het bankafschrift af te lezen waaraan of waarvoor deze transacties zijn gepleegd.
 - Het saldo op 29 december 2023 bedroeg totaal SRD 20.384.
- 22) Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd vanuit de detailcontrole van de presentielijsten van de docenten en studenten. De paraaf van de docenten en van de studenten, waren aanwezig, alsook de tijd en het onderwerp van de lessen die zijn verzorgd.

4 CONCLUSIE

De Rekenkamer is middels dit onderzoek nagegaan of de subsidies door het MINOWC rechtmatig zijn verstrekt aan de LOBO.

Op basis van de geconstateerde bevindingen is zij tot de conclusie gekomen dat de onderzoeksvraag niet te beantwoorden is met een concreet ja of nee, vanwege het volgende:

1. De LOBO bezit het recht om subsidie aan te vragen, omdat zij tertiaire onderwijs oftewel hoger onderwijs aanbiedt, en omdat haar inkomsten (inschrijfgeld) onvoldoende zijn om daarmee al haar primaire uitgaven (de lesurenvergoeding van docenten) te dekken.
2. De Staat Suriname heeft in het jaar 2023, via het MINOWC en het Dir. HWO voldaan aan haar grondwettelijk verplichting: *“hoger onderwijs beschikbaar te houden voor de gemeenschap”* door de LOBO op een zodanige wijze te subsidiëren dat deze instelling operationeel kan blijven.
3. De overheid heeft de LOBO financieel ondersteund middel het indirecte subsidieproces, wat inhoudt dat onkosten zonder tussenkomst van de LOBO financieel afgehandeld zijn geworden door de overheid.
4. Vanuit het MINOWC zijn er interne beheersingsmaatregelen in werking, die de rechtmatigheid van de verstrekte subsidie positief beïnvloeden, zoals: het vast lesuurbedrag, persoons/ docentgegevens- en bevoegdheidscontrole en lesurenstaten, alsook het verwerkingsproces tot de uitbetaling van de lonen.
5. Ook bij de LOBO zijn er beheersingsmaatregelen in werking die de rechtmatigheid van de verkregen (indirecte) subsidie positief beïnvloeden, zoals: de ordelijke dossiers en de overzichtelijke controlepunten inzake het aantal verzorgde lesuren. Middels deze maatregelen kon wel vastgesteld worden dat de verstrekte subsidie daadwerkelijk is gebruikt voor het bestemde doel.
6. Daartegenover zijn er echter geen concrete, schriftelijk vastgestelde richtlijnen aangetroffen, over welke handelingen wel of niet gepleegd mogen worden met de ontvangsten van de inschrijfgelden. De LOBO heeft echter ook nagelaten deze ontvangsten officieel te verantwoorden aan het MINOWC.
7. Heel cruciaal voor de slotconclusie is dat de subsidieregelingen en/of bepalingen met betrekking tot indirecte subsidie nog niet zijn vastgelegd en dus nog geen officiële status hebben.

Op basis van het bovenstaande komt de Rekenkamer tot de slotconclusie dat, vanwege het ontbreken van de wettelijke regeling betreffende verstrekking van indirecte subsidie, via de rechtstreekse betaling van o.a. docentenvergoedingen, er dus niet getoetst noch concreet vastgesteld kon worden, als de subsidies rechtmatig dan wel onrechtmatig zijn verstrekt aan de LOBO in het jaar 2023.

5 AANBEVELINGEN

Het operationeel houden van de LOBO is cruciaal voor het hoger beroepsonderwijs, maar dit moet wel conform wet- en regelgeving plaatsvinden.

De Rekenkamer beveelt de LOBO en het MINOWC daarom het volgende aan:

“Alle maatregelen te treffen om de ordelijkheid, rechtmatigheid en controleerbaarheid van in het bijzonder het indirecte subsidieproces te optimaliseren.”

Het MINOWC en het Directoraat HWO wordt ook aanbevolen:

- Alle processen met interne beheersingsmaatregelen vast te leggen.
- De nodige handelingen te plegen om het bestaansrecht van de LOBO te completeren.
- In samenspraak met de overige hoger onderwijsinstellingen, voorstellen te doen om de subsidie (ontwerp)wetten en regelingen aan te passen, en zodoende de draagvlak en uitvoerbaarheid van deze regelingen te verbeteren.
- Voortvarend te blijven werken aan het verkrijgen van de officiële status voor de ontwerp-wetten inzake subsidie aan hoger wetenschappelijk onderwijsinstellingen.
- De afhandeling van toekomstige subsidieaanvragen en/of goedkeuringen te digitaliseren, alsook de administratie en de verwerking hiervan. Hierdoor kan de afhandelingsnelheid en de accuraatheid worden verbeterd en de docenten binnen een kortere tijd dan nu over hun vergoeding beschikken.
- Ernaar toe werken om de jaarlijks exact de benodigde financiële bijdragen per instelling vast te stellen en zodoende het ministerie instaat te stellen de zuiverheid van haar begroting te verbeteren.
- De financiële status van de subsidiebehoeftige instellingen niet alleen te beoordelen op basis van korte termijnplannen, maar ook op basis van lange termijnplannen zoals, investeringsplannen. Hierbij kan aan de instellingen ook de mogelijkheid geboden worden om te kunnen besparen (via afschrijvingen) en om op termijn grote investeringen te kunnen doen.

Aan de LOBO wordt aanbevolen om:

- aan haar verantwoordingsplicht te voldoen door haar financiële jaarverslagen jaarlijks op te maken en in te dienen bij het ministerie.
- in samenspraak met het ministerie dient de LOBO haar studieaanbod verder te richten op de behoefte aan beroepen in Suriname, waaronder vooral in de olie- en gasindustrie, en zodoende het aantal studenten en inkomsten van de opleiding te laten toenemen.

6 REACTIE VAN DE LOBO

Dit rapport is middels een schrijven van de Rekenkamer met kenmerk WZ/123/du de dato 15 oktober 2025 zowel in hard copy als digitaal aan de LOBO aangeboden. Daarbij is ook gevraagd of de instelling waar nodig, officieel wenst te reageren op de inhoud van het rapport.

De LOBO heeft middels het schrijven de dato 9 december jl. met Ref.nr.60.03/25.01/MW als volgt gereageerd op de bevindingen van de Rekenkamer.

Het rechtmatigheidsonderzoek van de Rekenkamer bij de LOBO is afgerond en vorengenoemde instelling, is content met de gepresenteerde conclusies. Ook zij onderstreept dat het directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs van het MINOWC pas is opgezet en dat er bepaalde processen nog moeten worden opgezet.

De LOBO is het er ook mee eens met de slotconclusie van de Rekenkamer. Tevens erkent zij de zwakke punten zoals die zijn vastgelegd in de bevindingen, en zal daarom erop toezien dat de aanbevelingen geanalyseerd en opgevolgd zullen worden.

Zij vindt het ook belangrijk dat het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur beter zal communiceren met haar instituten en gemaakte afspraken om deze instituten te versterken ook nakomt, waaronder ook die met het totaal Beroepsonderwijs.

De volledige reactie van de LOBO is in extenso terug te vinden in het rapport in bijlage 1.

7 NAWOORD VAN DE REKENKAMER

De Rekenkamer heeft een controle uitgevoerd naar de rechtmatigheid van verstrekte subsidies via Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aan de LOBO in het jaar 2023. Dit onderzoek heeft blootgelegd dat er tekortkomingen zijn in het proces van de subsidieverstrekking, zoals opgenoemd in de conclusie en daarbij zijn er ook aanbevelingen gedaan om tekortkomingen te mitigeren.

Artikel 35 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname S.B. 2019 no. 102, geeft aan dat de regering, in deze het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, erop toe ziet dat uitvoering wordt gegeven aan de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer.

Het stemt ons daarom goed, dat de LOBO de tekortkomingen heeft erkend en ook heeft aangegeven dat de in het rapport opgenomen bevindingen geanalyseerd en de aanbevelingen opgevolgd zullen worden.

Op grond daarvan spreekt de Rekenkamer de hoop uit dat de LOBO, en het directoraat Hoger Onderwijs (lees het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur) spoedig zullen aanvangen met het wegwerken van de tekortkomingen, zodat er bij een follow-up onderzoek, ook duidelijke verbeteringen geconstateerd zullen worden.

Bijlage 1: Reactie van de LOBO

LOBO
Lerarenopleiding
Beroepsonderwijs
TVET TEACHER TRAINING COLLEGE

MINISTERIE VAN ONDERWIJS, WETENSCHAP EN CULTUUR
LERARENOPLEIDING BEROEPSONDERWIJS
LOBO – TVET TEACHER TRAINING COLLEGE
PASSIEBLOEMSTRAAT 2 – ZORG EN HOOP

Ref nr: 60.03/25.01/MV

Paramaribo, 9 december 2025

Aan: de Rekenkamer van Suriname

Betreft: Reactie op rapport "**Rechtmatigheid inzake verstrekte subsidies t.b.v. LOBO**", 10/12/25 @ AMT

Rekenkamer van Suriname	
Ontvangen d.d. 10 DEC. 2025	
Volgnr. 0839.25	
Dossier nr. 1112 2251	
Verwijs nr. d.d.	Par. 10/12/25

Geachte secretaris,

Refererend naar uw schrijven WZ/123/du, d.d. 15 oktober 2015, kunnen wij als volgt reageren.

Het onderzoek heeft plaatsgehad en de Lerarenopleiding Beroepsonderwijs LOBO is het eens met de conclusies. Het Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs is pas opgezet en er bepaalde processen moeten nog worden opgezet.

De LOBO is het ook eens met de slotconclusie van de Rekenkamer en zal daarom de aanbevelingen analyseren en deze opvolgen. Daarbij is het wel van belang dat het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur een betere communicatie en opvolging geeft aan afspraken om haar instituten te versterken, maar ook het totaal Beroepsonderwijs.

De LOBO is blij met het rapport gezien de zwakke punten in het geheel zijn vastgelegd en de aanbevelingen opgevolgt zullen worden.

Met vriendelijke groet,

Drs. M. Veldkamp

Dir LOBO.

Rekenkamer van Suriname

A : Waterkant 28

T : 475585

E : rekenkamer@rekenkamer.gov.sr

W : www.rekenkamer.sr